

თამარ მახარობლიძე

**პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგია (PFM)  
და ქართული პოლიპერსონალური ზმნის სისტემა**

პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგია (PFM) გამოიყენება როგორც სისტემური ანალიზის თეორია ნებისმიერი ტიპის ზმნური ფორმებისთვის. ამგვარი ზოგადი მიდგომა, რომელსაც შეუძლია მათემატიკური მოდელირებით აღწეროს ყველაზე უფრო რთული ენობრივი სისტემებიც კი, რა თქმა უნდა, ერთობ საგულისხმო მოვლენაა ენათმეცნიერულ სივრცეში. გრეგორი სტამფის ნაშრომი 'Inflectional Morphology: A theory of Paradigm Structure' (2001) ითვლება ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს თეორიულ მონაპოვრად. ავტორი განიხილავს ლექსიკური და ფლექსიური მორფოლოგიის ურთიერთმიმართების საკითხებს, წესების კონკურენციასა და ბლოკებს, მარკირების ფორმებს, ფუძეთა ალტერნაციასა და სინკრეტიზმს.

უპირველეს ყოვლისა, უნდა საზგასმით აღვნიშნოთ, რომ პარადიგმულად ფუნქციონირებად მორფოლოგიაში გათვალისწინებულია პანინის გრამატიკის ძირითადი პრინციპი, რაც გულისხმობს შემდეგს - მინიმალურად განსხვავებული ერთეულის აღწერიდან იწყება სისტემა. ეს კი ნიშანავს იმას, რომ ე. წ. გამონაკლისებიდან და თავისებურებებიდან იწყება სისტემის აღწერა. ერთობ საგულისხმოა ის გარემოება, რომ თავად ავტორის – გრეგორი სტამფის სიტყვებით, პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის თეორიისათვის პანინის პრინციპის ამოსავალ ცნებად დადებას ხელი შეუწყო ამერიკული აბორიგენული ტომის პოტავატომისა და ქართული ენის მასალის ლეტალურმა ანალიზმა.

მე შევეცადე, ქართველური ზმნების ანალიზი ჩამეტარებინა პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის (PFM) თეორიის მიხედვით. გაანალიზებული მასალა საკმაოდ მოცულობითია და ამიტომ ამ სტატიის ფარგლებში მხოლოდ ნაწილის გაზიარებაა შესაძლებელი. სანამ უშუალოდ ამ თეორიაზე და მაგალითებზე გადავალთ, საჭიროა ქართული ზმნის ჩარჩოსთან დაკავშირებით ჩამოყალიბება. გთავაზობთ ქართული ზმნის ჩარჩოს ჩემეულ ვარიანტს მარკერებითურთ. აქვე უნდა ითქვას, რომ ჩარჩოს ბოლო სლოტებს საზიარო მარკერები აქვთ. მაგალითად: 'იყვნენ' ფორმა მეექვსე სლოტის კუთვნილებაა - როგორც დამხმარე ზმნა, მაგრამ მისი სუფიქსური ნაწილი მეშვიდე და მერვე

სლოტების ანგარიშშიც არის როგორც – სუფიქსური მრავლობითობისა (8) და მესამე პირის ნიშანი (7).

#	-3 preverb	-2 prefixal nominal marker	-1 version marker	0 VE RB RO OT	+1 pas sive mar ker	+2 them atic suffi x	+3 caus ative mark er	+4 imperfe ctive marker	+5 mo d mar ker	+6 auxili ary verb	+7 suffi xal nom inal mar ker	+8 plur al mar ker
M a r k e r s	<i>mi mo mimo da a amo ča čamo še šemo c'a c'amo ga gamo gada gadm o</i>	<i>v x h s m gv g Ø</i>	<i>u a e i</i>	√	<i>d</i>	<i>av am eb ob i ev op</i>	<i>in evin (+eb )</i>	<i>d od</i>	<i>i e o a</i>	<i>var xar a(rs) vart xart arian  viq'av (i) iq'av(i ) iq'o iq'os viq'av it iq'avit iq'vne n iq'on</i>	<i>s o es n en an es  nen</i>	<i>t n en nen an es</i>

ცხრ. 1. ქართული ზნის ჩარჩო

განვიხილოთ *ხატვა* ზმნის ულლების პარადიგმები პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის (PFM) ფარგლებში. *ხატვა* ზმნის ორპირიანი გარდამავალი ფორმების პირველი სერიის აწმყოს მწკრივის პარადიგმის ცხრილი ასე გამოიყურება:

(S, Od.) S/O d.	I s. X <sub>1</sub> (mkhat'a v)	II s. X <sub>2</sub> - (gkhat'a v)	III s. X <sub>3</sub> - (khat'av)	I pl. X <sub>4</sub> - (gvkhat'av )	II pl. X <sub>2</sub> - (gkhat'a v)	III pl. X <sub>3</sub> - (khat'av)
I s.	-----	გხატავ	ვხატავ	-----	გხატავთ	ვხატავ
II s.	მხატავ	-----	ხატავ	გვხატავ	-----	ხატავ
III s.	მხატავს	გხატავს	ხატავს	გვხატავს	გხატავთ	ხატავს
I pl.	-----	გხატავთ	ვხატავთ	-----	გხატავთ	ვხატავთ

II pl.	მხატავთ	-----	ხატავთ	გვხატავთ	-----	ხატავთ
III pl.	მხატავენ	გხატავენ	ხატავენ	გვხატავენ	გხატავენ	ხატავენ

ცხრ. 2. ორპირიანი გარდამავალი ზმნა *ხატვა* - აწმყოს მწკრივის პარადიგმა

აქ **X** არის ფუძე. ამ თეორიის თანახმად, ხდება ფუძეთა ალტერნაცია და მოცემულია ფუძეთა არჩევანის წესები. კერძოდ, ფუძის შერჩევა შესაძლებელია იყოს სხვადასხვაგვარი. მთავარი პრინციპი, რომლითაც ჩვენ ვიხელმძღვანელებთ, არის ვერტიკალში საერთო მოცემულობების ქონა. ობიექტური წყობის მიხედვით, პირველ სვეტში საერთო მოცემულობა არის 'მხატავ' ეს გახდა ამ სვეტისთვის არჩეული ფუძე -  $X_1 = \text{mkhat}'av$ . ე. ი. არჩეული ფუძე არის პირველი ობიექტური პირის ნიშნის, ძირისა და თემის ნიშნის ჯამი. შესაბამისად, ამ სვეტში ე. წ. ფუძის არჩევანის წესი (RSC) და ექსპონირების წესები (RE) ჩარჩოს მიხედვით ასე გამოიყურება:

$$RSC_1 = X_1 (\text{mkhat}'av / \text{მხატავ}): \text{ჩარჩო } [X = -2, 0, 2]$$

$$RE_1 = X_1$$

$$RE_2 = X_1, 7$$

$$RE_3 = X_1, 8$$

$$RE_4 = X_1, 7/8$$

ეს ნიშნავს, რომ პირველი სვეტის პირველი ფორმა ნულოვანია და უდრის იქსს, მეორე ფორმა ფუძეზე იმატებს მეშვიდე სლოტის ნიშანს, ამიტომ ექსპონირების წესით ფორმა წარმოადგენს ფუძისა და მეშვიდე სლოტის ჯამს. პირველი სვეტის მესამე ფორმა ფუძეზე იმატებს მერვე სლოტის ნიშანს, ამიტომ ექსპონირების წესით ფორმა წარმოადგენს ფუძისა და მერვე სლოტის ჯამს. პირველი სვეტის ბოლო, მეოთხე ფორმაში ბოლო მარკერი არის საერთო, ანუ გარდამავალი მოცემულობების მქონე ნიშანი, და ექსპონირების წესიც შესაბამისად გამოიყურება.

პირველი სვეტის დეტალური აღწერით ასეთი სურათი გვაქვს:

$$X_1 = (O1 \Leftrightarrow m, R \Leftrightarrow xat', Th \Leftrightarrow av) = (-2, 0, 2)$$

$$REI_1 = x_a = \langle X_1 \rangle \sigma$$

$$REI_2 = x_{1b} = \langle X_1 s \rangle \sigma = (X_1 \{S3\} \langle \Rightarrow \rangle s) = [X_1 7]$$

$$REI_3 = x_{1c} = \langle X_1 t \rangle \sigma = (X_1 \{S2Pl\} \langle \Rightarrow \rangle t) = [X_1 8]$$

$$REI_2 = x_{1d} = \langle X_1 en \rangle \sigma = (X_1 \{S3Pl\} \langle \Rightarrow \rangle en) = [X_1 7/8]$$

აქ მოცემული გვეს ფუძის ანალიზი ჩარჩოს სლოტების დონეზე, ანუ არჩეული ფუძე წარმოადგენს -2, 0 და +2 სლოტების კონკრეტული მარკერების ჯამი. პირველი სვეტის პირველი ფორმა ნულოვანია და უდრის იქსს და აქ გვაქვს სიგმა, როგორც სასრული ნიშანი. მეორე ფორმა ფუძეზე იმატებს მეშვიდე სლოტის ნიშანს (-ს), ფიგურულ ფრჩხილებში მოცემულია ამ მეშვიდე სლოტის ნიშნის განსაზღვრება, რომ ეს გახლავთ მესამე სუბიექტური პირის მხოლოდითი რიცხვის ნიშანი -ს. ამიტომ ექპონირების წესით მოცემული ფორმა წარმოადგენს ფუძისა და მეშვიდე სლოტის ამ კონკრეტული ნიშნის ჯამს.

ამავე ტიპის აღწერას ექვემდებარება დანარჩენი მოცემულობებიც: პირველი სვეტის მესამე ფორმის ფუძის ალტერნაცია წარმოადგენს არჩეული ფუძისა და მერვე სლოტის – კერძოდ, მეორე სუბიექტური პირის მრავლობითობის სუფიქსური ნიშნის ჯამს. პირველი სვეტის მეოთხე ფორმის ფუძის ალტერნაცია კი არის ჯამი ფუძისა და მეშვიდე/მერვე სლოტისა, რაც გადმოცემულია მესამე სუბიექტიური პირის მრავლობითობის ნიშნით –ენ.

ილენტური ანალიზი მისაღებია მეორე სვეტის ფორმებისთვისაც:

$$RSC_2 = X_2 (gkhat'av / გხატავ): ჩარჩო [X = -2, 0, 2]$$

$$RE_1 = X_2$$

$$RE_2 = X_2, 7$$

$$RE_3 = X_2, 8$$

$$RE_4 = X_2, 7/8$$

მეორე სვეტის დეტალური აღწერა ასე გამოიყურება:

$$X_2 = (O2 \langle \Rightarrow \rangle g, R \langle \Rightarrow \rangle xat', Th \langle \Rightarrow \rangle av) = (-2, 0, 2)$$

$$REI_1 = x_{2a} = \langle X_2 \rangle \sigma$$

$$REI_2 = x_{2b} = \langle X_2 s \rangle \sigma = ( X_2 \{ S3 \} \langle \Rightarrow s \rangle ) = [ X_2 7 ]$$

$$REI_3 = x_{2c} = \langle X_2 t \rangle \sigma = ( X_2 \{ S1Pl \} \langle \Rightarrow t \rangle ) = [ X_2 8 ]$$

$$REI_4 = x_{2d} = \langle X_2 en \rangle \sigma = ( X_2 \{ S3Pl \} \langle \Rightarrow en \rangle ) = [ X_2 7/8 ]$$

მესამე სვეტის ფორმების ანალიზი პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის (PFM) თეორიის მიხედვით ჩარჩოს ღონეზე:

$$RSC_3 = X_3 (khat' av / ხატავ): ჩარჩო [X = 0,2]$$

$$RE_1 = -2, X_3$$

$$RE_2 = (-2), X_3$$

$$RE_3 = X_3, 7$$

$$RE_4 = -2, X_3, 8$$

$$RE_5 = (-2), X_3, 8$$

$$RE_6 = X_3, 7/8$$

$$X_3 = (R \langle \Rightarrow xat' \rangle, Th \langle \Rightarrow av \rangle) = ( 0, 2)$$

მესამე სვეტის ფორმების მარკერული და ჩარჩოს მონაცემების ანალიზი პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის (PFM) თეორიის მიხედვით:

$$REI_1 = x_{3a} = \langle v X_3 \rangle \sigma = ( \{ S1 \} \langle \Rightarrow v, X_3 \rangle ) = [ -2, X_3 ]$$

$$REI_2 = x_{3b} = \langle X_3 \rangle \sigma$$

$$REI_3 = x_{3c} = \langle X_3 s \rangle \sigma = ( X_3 \{ S3 \} \langle \Rightarrow s \rangle ) = [ X_3 7 ]$$

$$REI_4 = x_{3d} = \langle v X_3 t \rangle \sigma = ( X_3 \{ S1Pl \} \langle \Rightarrow t \rangle ) = [ -2, X_3 8 ]$$

$$REI_5 = x_{3e} = \langle X_3 t \rangle \sigma = ( X_3 \{ S2Pl \} \langle \Rightarrow t \rangle ) = [ X_3 8 ]$$

$$REI_6 = x_{3f} = \langle X_3 en \rangle \sigma = ( X_3 \{ S3Pl \} \langle \Rightarrow en \rangle ) = [ X_3 7/8 ]$$

მეოთხე სვეტის ფორმების ანალიზი ზმნური ჩარჩოს ღონეზე:

$$RSC_4 = X_4 \text{ (gvkhat'av / გეხატავ): ჩარჩო } [X = -2, 0, 2]$$

$$RE_1 = X_4$$

$$RE_2 = X_4, 7$$

$$RE_3 = X_4, 8$$

$$RE_4 = X_4, 7/8$$

მეოთხე სვეტის ფორმების ანალიზი ჩარჩოს სლოტების მარკეტოა დონეზე:

$$X_4 = (O1PL \Leftrightarrow gv, R \Leftrightarrow xat', Th \Leftrightarrow av) = (-2, 0, 2)$$

$$RE_{1} = x_{4a} = \langle X_4 \rangle \sigma$$

$$RE_{2} = x_{4b} = \langle X_4 s \rangle \sigma = ( X_4 \{ S3 \} \Leftrightarrow s ) = [ X_4 7 ]$$

$$RE_{3} = x_{4c} = \langle X_4 t \rangle \sigma = ( X_4 \{ S2P1 \} \Leftrightarrow t ) = [ X_4 8 ]$$

$$RE_{4} = x_{4D} = \langle X_4 en \rangle \sigma = ( X_4 \{ S3P1 \} \Leftrightarrow en ) = [ X_4 7/8 ]$$

ქართული ზმნების უღლების პარადიგმებში მეხუთე და მეექვსე სვეტები აღარ განიხილება, რადგანაც მეექვსე მთლიანად იმეორებს მესამეს, ხოლო მეხუთე სვეტი ასევე სრულად იდენტურია მეორე სვეტის მესამე ფორმისა.

ქართული მრავალპირიანი ზმნების უღლების პარადიმების ცხრილი ასე გამოიყურება:

მწკრივი/უღლება	I უღლება - xat'av - X	II უღლება emalebi - X	III უღლება shveli - X	IV უღლება udgas- X
აწმყო	[X = -2, 0, 2]  [X = 0, 2]	[X = -2, -1, 0, 2]  [X = -1, 0, 2]	[X = -2, 0, 2]  [X = 0, 2]	[X = -2, -1, 0, 7]
უწვევთელი	[X = -2, 0, 2, 4]  [X = 0, 2, 4]	[X = -2, -1, 0, 2, 4]  [X = -1, 0, 2, 4]	[X = -2, 0, 4]  [X = 0, 4]	-----
აწმყოს კავშირებითი	[X = -2, 0, 2, 4]	[X = -2, -1, 0, 2, 4]	[X = -2, 0, 4]	-----

	$[X = 0, 2, 4]$	$[X = -1, 0, 2, 4]$	$[X = 0, 4]$	
მყოფადი	$[X = -3, -2, 0, 2]$ $[X = -2, 0, 2]$	$[X = -3, -2, -1, 0, 2]$ $[X = -1, 0, 2]$	$[X = -2, -1, 0, 2]$ $[X = -1, 0, 2]$	$[X = -3, -2, -1, 0, 2]$ $[X = -1, 0, 2]$
ხოლმეობითი	$[X = -3, -2, 0, 2, 4]$ $[X = 0, 2, 4]$	$[X = -3, -2, -1, 0, 2, 4]$ $[X = -1, 0, 2, 4]$	$[X = -2, -1, 0, 2, 4]$ $[X = -1, 0, 2, 4]$	$[X = -3, -2, -1, 0, 2, 4]$ $[X = -1, 0, 2, 4]$
მყოფადის კავშირებითი	$[X = -3, -2, 0, 2, 4]$ $[X = 0, 2, 4]$	$[X = -3, -2, -1, 0, 2, 4]$ $[X = -1, 0, 2, 4]$	$[X = -2, -1, 0, 2, 4]$ $[X = -1, 0, 2, 4]$	$[X = -3, -2, -1, 0, 2, 4]$ $[X = -1, 0, 2, 4]$
წვევტილი	$[X = (-3), -2, 0, 2]$ $[X = 0, 2]$	$[X = (-3), -2, -1, 0]$ $[X = -1, 0]$	$[X = -2, -1, 0]$ $[X = -1, 0]$	$[X = (-3), -2, -1, 0]$ $[X = -1, 0]$
II კავშირებითი	$[X = (-3), -2, 0, 2, 5]$ $[X = 0, 2, 5]$	$[X = (-3), -2, -1, 0, 5]$ $[X = -1, 0, 5]$	$[X = -2, -1, 0, 5]$ $[X = -1, 0, 5]$	$[X = (-3), -2, -1, 0]$ $[X = -1, 0]$
I თურმეობითი	$[X = (-3), -2, -1, 0]$ $[X = -1, 0]$	$[X = (-3), -2, 0, 2, 5]$ $[X = 0, 2, 5]$	$[X = -1, 0, 5, 6/7]$	$[X = (-3), -2, 0, 5]$ $[X = 0, 5]$
II თურმეობითი	$[X = (-3), -2, -1, 0]$ $[X = -1, 0]$	$[X = (-3), -2, 0, 2, 4]$ $[X = 0, 2, 4]$	$[X = -1, 0, 6/7]$	$[X = (-3), -2, 0, 4]$ $[X = 0, 4]$
III კავშირებითი	$[X = (-3), -2, -1, 0, 5]$ $[X = -1, 0, 5]$	$[X = (-3), -2, 0, 2, 4]$ $[X = 0, 2, 4]$	$[X = -1, 0, 5]$	$[X = (-3), -2, 0, 4]$ $[X = 0, 4]$

ცხრ. 3. პოლიპერსონალური ზმნის უღლების პარადიგმების ცხრილი

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის თეორიის მიხედვით, ერთპირიანი ზმნების უღლების პარადიგმული მოდელი იძლევა ექსპონირების ექვს წესს უღლების ყოველ მწკრივში. ეს კი ჯამში 66

წესს ქმნის ქართული ზმნის უღლების შემთხვევაში, თუ ზმნას არ აქვს მწკრივნიკლი ფორმები.

აღსანიშნავია, რომ ქართული პოლიპერსონალური ზმნის სისტემა პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგის თეორიის შუქზე საკმაოდ ელეგანტურად გამოიყურება.

**გამოყენებული ლიტერატურის სია:**

**ალერტონი 2006:** Allerton DJ. (2006). Valency grammar. In Encyclopedia of Language and Linguistics, ed. EK

**არონოვი, რეს-მილერი 2003:** Aronoff Mark & Rees-Miller Janie (eds) 2003. *Handbook of Linguistics*, Blackwell Publishing.

**ბონამი, სტამფი 2016:** Olivier Bonami, Gregory T. Stump (2016). Paradigm Function Morphology. Hippisley, Andrew and Stump, Gregory T. *Cambridge Handbook of Morphology*, Cambridge University Press, pp.449-481,

**დეეტერსი 1930:** Deeters, Gerhard (1930) *Das xartwelische Verbum*. Leipzig: Markert & Petters.

**თოფურია 1967:** Topuria, Varlam (1967 [1931]) *Svanuri ena, I: Zmna* [The Svan Language, I: The Verb]. *Shromebi I* [Published as volume Works I] Tbilisi. Mecniereba. (In Georgian)

**კერკი 1997:** Cherchi, Marcello (1997) Verbal tmesis in Georgian, Part II. *Annali del Dipartimento di Studi del Mondo Classico e del Mediterraneo Antico Sezione Linguistica* 19, 63–137.

**კერკი 1999:** Cherchi, Marcello 1999. *Georgian*, München, Lincom Europa, Languages of the World/Materials 147.

**ლეონარდი 2008:** Léonard Jean Léo, 2008. Simplicité de la flexion mordve ? *Bulletin de la Société de Linguistique de Paris*, 53-1, pp. 363-400.

**ლეონარდი, კიმი 2010:** Léonard Jean Léo & Alain Kihm 2010. “Verb inflection in Chiquihuitlán Mazatec: a fragment and a PFM approach”, in Müller S. (ed.), *Proceedings of the HPSG10 Conference*. CSLI Publications (available online on <http://csli-publications.stanford.edu/>).

**ლეონარდი, კიმი 2015:** Léonard Jean Léo & Alain Kihm 2015. « Mazatec verb inflection: Revisiting Pike (1948) and comparing four dialects » in Léonard, JL &



Kihm, A. (eds), 2014. *Patterns in Mesoamerican morphology*, Paris, Michel Houdiard Editeur, pp. 26-76.

**მახარობლიძე 2012ა.**: Makharoblidze, Tamar 2012a. *The Georgian Verb*. LINCOM Studies in Caucasian Linguistics. pp.53-71.

**მახარობლიძე 2012ბ.** Makharoblidze, Tamar, 2012b. On the Category of Version. Kadmosi vol.4. Iliia State University. Tbilisi p. 154-213).

**მახარობლიძე 2009.**: Makharoblidze, Tamar (2009) A short Grammar of Georgian. LINCOM.de Germany. P.126.

**მახარობლიძე 2010.**: Makharoblidze Tamar (2010) *lingvist' turi c'erilebi II Linguistic Papers II*. Tbilisi. Nakeri. P.163 pp.77-101 (In Georgian)

**მაკინტირი 2007.**: McIntyre, Andrew (2007) Particle verbs and argument structure. *Language and Linguistics Compass* 1(4): 350-367.

**მიულერი, ვეშლერი 2014.**: Müller S, Wechsler S. (2014) Lexical approaches to argument structure. *Theor. Linguist.* 40:1–76

**ნეემანლი, ვეერმანი 1993.**: Neeleman, Ad & Weerman, Fred (1993) The balance between syntax and morphology: Dutch particles and resultatives. *Natural Language and Linguistic Theory* 11, 433–475.

**ოლსენი 2000.**: Olsen, Susan (2000) Against incorporation. In: Johannes Dölling and Thomas Pechmann (eds.), *Linguistische Arbeitsberichte* 74, 149-172. University of Leipzig: Department of Linguistics.

**ოპერსენი, სონენშეინი, ჰუეი 2015.**: Operstein, Natalie & Sonnenschein, Aaron Huey (2015). *Valence Changes in Zapotec. Synchrony, diachrony, typology*, Amsterdam, John Benjamins.

**სტამპი 2001.**: Stump, Gregory T. 2001. *Inflectional Morphology. A Theory of Paradigm Structure*. Cambridge, Cambridge University Press.

**ფილმორი 1965.**: Fillmore CJ. (1965) Indirect Object Constructions in English and the Ordering of Transformations. The Hague: Mouton

**შანიძე 1980.**: Shanidze, Akaki (1980,[1953]) *Kartuli enis gramat'ik'is sapudzvlebi*. [Fundamentals of the grammar of the Georgian language.] Works, vol. III. Tbilisi State University. (In Georgian)

**შმიდტი 1969.**: Schmidt, Karl Horst (1969) Zur Tmesis in den Kartvelsprachen und ihren typologischen Parallelen in indogermanischen Sprachen. *Giorgi Axvledians*. Tbilisi State University. 96–105.

**ჩხენკელი 1958.**: Tschenkeli, Kita (1958) *Einführung in die georgische Sprache*, Band 1. Zürich: Amirani.

**ჰარისი 1987.**: Harris, Alice (1978) “Number Agreement in Modern Georgian. The Classification of Grammatical Categories” (*International Review of Slavic Linguistics* vol. 3.No.1-2. ed. By Anthony Vanek. 75-98.

**ჰეილი, კეისერი 2002.**: Hale K, Keyser SJ. (2002) Prolegomenon to a Theory of Argument Structure. Cambridge, MA: MIT Press

## თამარ მახარობლიძე

### პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგია (PFM) და ქართული პოლიპერსონალური ზმნის სისტემა (რეზიუმე)

პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგია (PFM) გამოიყენება როგორც სისტემური ანალიზი ნებისმიერი ტიპის ზმნური ფორმებისთვის. ეს არის ზოგადი თეორიული მოდელი, რომელსაც შეუძლია მათემატიკურად აღწეროს ნებისმიერი სირთულის ენობრივი სისტემა. გრეგორი სტამფის ნაშრომი 'Inflectional Morphology: A theory of Paradigm Structure' (2001) ითვლება ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს თეორიულ მონაპოვრად ენათმეცნიერული აზრის ბოლო პერიოდის ისტორიაში. ავტორი განიხილავს ლექსიკური და ფლექსიური მორფოლოგიის ურთიერთმიმართების საკითხებს, წესების კონკურენციასა და ბლოკებს, მარკირების ფორმებს, ფუძეთა ალტერნაციასა და სინკრეტიზმს.

ზემოთ აღნიშნულ თეორიაში გათვალისწინებულია პანინის გრამატიკის ძირითადი პრინციპი, რაც გულისხმობს შემდეგს - მინიმალურად განსხვავებული ერთეულის აღწერიდან იწყება სისტემა. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ ე. წ. გამონაკლისებიდან და თავისებურებებიდან იწყება სისტემის აღწერა. საგულისხმოა, რომ თავად ავტორის – გრეგორი სტამფის სიტყვებით, პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის თეორიისათვის პანინის პრინციპის ამოსავალ ცნებად დადებას ხელი შეუწყო ამერიკული აბორიგენული ტომის პოტავატომისა და ქართული ენის მასალის დეტალურმა ანალიზმა.

სტატიაში შევეცადე, ქართველური ზმნების ანალიზი ჩამეტარებინა პარადიგმულად ფუნქციონირებადი მორფოლოგიის (PFM) თეორიის მიხედვით. გაანალიზებული მასალა საკმაოდ მოცულობითია და ამიტომ მხოლოდ ნაწილის წარმოდგენა არის შესაძლებელი.

ნაშრომში ასევე წარმოდგინე ქართული ზმნის ჩარჩოს ჩემეული ვარიანტი მარკერებითურთ:



is considered as one of the best theoretical contributions to the linguistic literature of the last period.

Stump writes that sometimes the situation occurs where two different rules can apply and he argues that such competition is always solved by Panini's principle, according to which the narrowest rule takes precedence. Interestingly enough, by the words of Gregory Stump, the detailed analyses of Potawatomi and Georgian motivate these assumptions. The author writes about Inferential-realizational morphology, Paradigm functions, rules of exponents, stem choices, syncretism, stem alternation and choice.

In the presented paper I tried to apply PFM theory to Georgian polypersonal verb. The analyzed data is too big and thus, it is impossible to expose the all results in details, but I tried to display the general models for Georgian verb. First of all, I offer my version of template for Georgian verb with markers:

#	-3 preverb	-2 prefixal nominal marker	-1 version marker	0 VE RB RO OT	+1 passive marker	+2 thematic suffix	+3 causative marker	+4 imperfe ctive marker	+5 mo od mar ker	+6 auxili ary verb	+7 suffi xal nom inal mar ker	+8 plur al mar ker
M a r k e r s	<i>mi</i> <i>mo</i> <i>mimo</i> <i>da</i> <i>a</i> <i>amo</i> <i>ča</i> <i>čamo</i> <i>še</i> <i>šemo</i> <i>c'a</i> <i>c'amo</i> <i>ga</i> <i>gamo</i> <i>gada</i> <i>gadm</i> <i>o</i>	<i>v</i> <i>x</i> <i>h</i> <i>s</i> <i>m</i> <i>gv</i> <i>g</i> <i>Ø</i>	<i>u</i> <i>a</i> <i>e</i> <i>i</i>	√	<i>d</i>	<i>av</i> <i>am</i> <i>eb</i> <i>ob</i> <i>i</i> <i>ev</i> <i>op</i>	<i>in</i> <i>evin</i> <i>(+eb</i> <i>)</i>	<i>d</i> <i>od</i>	<i>i</i> <i>e</i> <i>o</i> <i>a</i>	<i>var</i> <i>xar</i> <i>a(rs)</i> <i>vart</i> <i>xart</i> <i>arian</i>  <i>viq'av</i> <i>(i</i> <i>)</i> <i>iq'av(i</i> <i>)</i> <i>iq'o</i> <i>iq'os</i> <i>viq'av</i> <i>it</i> <i>iq'avit</i> <i>iq'vne</i> <i>n</i> <i>iq'on</i>	<i>s</i> <i>o</i> <i>es</i> <i>n</i> <i>en</i> <i>an</i> <i>nen</i>	<i>t</i> <i>n</i> <i>en</i> <i>nen</i> <i>an</i> <i>es</i>

The there last slots of the template have the sharing values.

The paper reveals the Georgian polypersonal verbal system in the light of PFM theory. Interestingly, the system looks very elegant. I also exposed the general scheme for Georgian verbal paradigm system.

თამარ მასარობლიძე  
ტელ. 599317776  
[ateni777@yahoo.com](mailto:ateni777@yahoo.com)